

Pedagogická diagnostika zameraná na detekciu nadaných detí predškolského veku

/Screeningový dotazník/

Meno a priezvisko dieťaťa:

Dátum narodenia:

Prejavy intelektového nadania možno u niektorých detí spozorovať už v predškolskom veku.

Ide najmä o akcelerovaný kognitívny vývin, prejavujúci sa týmito charakteristikami (z ktorých mnohé pretrvávajú aj v ďalšom vývine dieťaťa):

- **skorší rečový vývin / ÁNO – NIE/**

(napr. prvé slová už pred prvým rokom života, široká slovná zásoba, používanie ťažších, cudzích slov, správna gramatická stavba vety),

- **dlhodobá koncentrácia pozornosti / ÁNO – NIE/**

(deti sa na oblasť svojho záujmu dokážu vzhľadom na svoj vek dlho sústrediť),

- **kladenie netypických otázok/ ÁNO – NIE/**

(vyžadovanie detailných informácií z rôznych oblastí, nespokojnosť, ak sa nedozvedia, čo potrebujú, zaoberanie sa morálnymi a hraničnými otázkami - vojny, hlad, choroby, spravodlivosť, nekonečnosť),

- **záujem o čísla a písmená/ ÁNO – NIE/**

(čítanie, písanie, počítanie už v predškolskom veku sa prejaví asi u polovice nadaných detí., typické pritom je, že deti tieto zručnosti získali na základe vlastného záujmu, bez systematického vedenia dospelými),

- **nezvyčajné záujmy/ ÁNO – NIE/**

(dieťa sa podrobne zaoberá niektorou oblasťou - najčastejšie sú to živočíchy, astronómia, doprava, zbierajú detailné informácie o tejto oblasti, často takto získajú arzenál vedomostí, ktorým predstihnú aj dospelých),

- **vysoká vnútorná motivácia/ ÁNO – NIE/**

(túžba poznávať, zaoberať sa intelektuálnymi aktivitami bez pôsobenia vonkajšej stimulácie, vychádzajúca zvnútra samotného dieťaťa),

- **vysoká aktivita/ ÁNO – NIE/**

(zameranie sa skôr na komunikáciu so staršími deťmi alebo dospelými, výborná pamäť).

Vyhodnotenie: ÁNO -1 bod, NIE-0 bodov *Po dosiahnutí 5 až 7 bodov možno uvažovať o predpokladanom intelektovom nadaní dieťaťa, čo samozrejme musí byť ďalej potvrdené psychologickou diagnostikou.*

Medzi typické prejavy intelektovo nadaných detí v predškolskom veku patrí (pomôcka):

- zaujíma sa o písmená, čísla už v rannom veku, pýta sa na písmená, naučí sa čítať ako samouk, píše veľkými tlačnými písmenami,
- intuitívne si vytvára predstavy o číslach, vie pripočítavať, odpočítavať, chápe vzťah menšie a väčšie číslo,
- kladie nezvyčajné otázky, chce sa dopátrať k podstate, pýta sa na veci, o ktorých dospelí dosiaľ ani neuvažovali (napr. z čoho je zložená zubná plomba),
- kladie hraničné otázky, má potrebu zistiť hranice (kde končí vesmír, čo je za ním, nekonečno, aké číslo vznikne, keď k nekonečnu pripočítame 1),
- má vzhľadom na vek nezvyčajné kognitívne záujmy (živočíchy, doprava, stroje), robí si albumy, prehľady, „študuje“ encyklopédie, zapája objekt svojho záujmu do každej diskusie,
- citlivo vníma morálne otázky spoločnosti a hrozby (vojny, katastrofy),
- má širokú slovnú zásobu, adekvátne používa aj všeobecné alebo na vek nezvyčajné pojmy, začína skoro rozprávať,
- neprijíma príkazy, požiadavky dospelých, kým nie sú zargumentované, žiada si vysvetlenie, dospelým sa javí ako tvrdohlavé,
- je veľmi aktívne, stále sa niečím zaoberá, stále sa chce niečo dozvedieť, pátra, tvorí, skladá,
- má rádo spoločnosť starších detí alebo dospelých, ktorým dokáže byť rovnocenným spoločníkom alebo naopak mladších detí, ktoré rado organizuje,
- v spoločnosti detí rádo dominuje, vymýšľa hry, ich pravidlá a trvá na svojich predstavách o hre,
- búrlivo prijíma prehry, nielen v hrách s ostatnými, ale aj svoje vlastné (ak sa mu niečo nepodarí tak, ako si predstavuje), je perfekcionista - kladie si príliš vysoké ciele bez ohľadu na svoje aktuálne obmedzenia,
- v bežnej materskej škole sa môže javiť ako príliš aktívny (hyperaktívny), môže mať problémy s poobedňajším spánkom, niekedy je skôr samotár alebo je vyčlenený z kolektívu, môže niektoré činnosti odmietať (napr. rutinné aktivity, ktoré ho málo stimulujú - kreslenie, vystrihovanie, recitovanie), môže mať problémy s disciplínou a rešpektovaním autorít a príkazov.

Nie všetky tieto typické charakteristiky prejavuje každé nadané dieťa v predškolskom veku. Úlohu zohráva temperament a osobnosť dieťaťa, vplyv okolia, podnety poskytnuté dospelými. Dôležitým rozlišovacím javom je aktivita vychádzajúca z dieťaťa (napr. dieťa sa pýta na písmená, slová, intuitívne pochopí princípy spájania písmen a samo začína čítať), nie tlak zo strany dospelých (dospelý naučí dieťa čítať). Čítanie pred zaškolením sa prejavuje asi u polovice nadaných detí.

Zdroj: <http://zaklady-pedagogiky-intelektovo-nadanych-a-talentovanych-ziakov>

Vypracovala: PhDr. Viera Šilonová

